

LAW AND ORDER

Rashi

Shemot 21.20-22.3

(22) ולא יהיה אסון - באשה: עונש יענש - לשלם דמי ולדות לבעל שמין אותה, כמה הייתה ראויה למכר בשוק להעלות בדמיה בשביל הריונה: עונש יענש - יגבו ממון ממנו, כמו (דברים כב יט) וענשו אותו מאה כסף: כאשר ישית עליו וגו' - כשיתבענו הבעל בבית דין להשית עליו עונש על כך: ונתן - המכה דמי ולדות: בפלילים - על פי הדיינים: (23) ונתתה נפש תחת נפש - רבותינו חולקין בדבר. יש אומרים: נפש ממש. ויש אומרים: ממון. אבל לא נפש ממש, שהמתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור ממייתה ומשלם ליורשיו דמיו, כמו שהיה נמכר בשוק: (24) עין תחת עין - סימא עין חברו נותן לו דמי עינו, כמה שפחתו דמיו למכור בשוק, וכן כולם, ולא נטילת אבר ממש, כמו שדרשו רבותינו בפרק החובל (בבא קמא פד א): (25) כויה תחת כויה - מכות אש, ועד עכשיו דבר בחבלה שיש בה פחת דמים, ועכשיו בשאין בה פחת דמים, אלא צער, כגון כוואו בשפוד על צפרנו אומדים כמה אדם כיוצא בזה רוצה ליטול להיות מצטער כך: פצע - היא מכה המוציאה דם, שפצע את בשרו, נברדור"א בלעז, [פציעה] הכל לפי מה שהוא אם יש בו פחת דמים נותן נזק, ואם נפל למשכב נותן שבת ורפוי ובשת וצער. ומקרא זה יתר הוא. ובהחובל דרשוהו רבותינו לחייב על הצער אפילו במקום נזק, שאף על פי שנותן לו דמי ידו, אין פוטרין אותו מן הצער לומר הואיל וקנה ידו יש עליו לחתכה בכל מה שירצה, אלא אומרים יש לו לחתכה בסם, שאינו מצטער כל כך, וזה חתכה בברזל וצער: חבורה - היא מכה שהדם נצרך בה ואינו יוצא, אלא שמאדים הבשר כנגדו ולשון חבורה [טי"א] בלעז [כתם]. כמו (ירמיה יג כג) ונמר חברברותיו ותרגומו משקופי, לשון חבטה בטדור"א בלעז [מכה]. וכן ושדופת קדים (בראשית מא ו) שקיפו קידום, חבוטות ברוח. וכן על המשקוף (לעיל יב כג) על שם שהדלת נושק עליו: (26) את עין עבדו - כנעני, אבל עברי אינו יוצא בשן ועין, כמו שאמרנו אצל לא תצא כצאת העבדים (פסוק י): תחת עינו - וכן בכ"ד ראשי אברים אצבעות הידיים והרגלים. ושתי אונניים והחוטם וראש הגויה, שהוא גיד האמה.

(1) אם במחתרת - כשהיה חותר את הבית: אין לו דמים - אין זו רציחה, הרי הוא כמת מעיקרו. כאן למדתך תורה אם בא להרגך, השכם להרוג, וזה להרגך בא שהרי יודע הוא, שאין אדם מעמיד עצמו וראה שנוטלין ממנו בפניו ושוקק, לפיכך על מנת כן בא, שאם יעמוד בעל הממון כנגדו יהרגנו: **(2) אם זרחה השמש עליו -** אין זה אלא כמן משל אם בורר לך הדבר שיש לו שלום עמך, כשמש הזה שהוא שלום בעולם, כך פשוט לך שאינו בא להרוג, אפילו יעמוד בעל הממון כנגדו, כגון אב החותר לגנוב ממון הבן, בידוע שרחמי האב על הבן, ואינו בא על עסקי נפשות: **דמים לו -** כחי הוא חשוב ורציחה היא, אם יהרגהו בעל הבית: שלם ישלם - הגנב ממון שגנב, ואינו חייב מיתה. ואונקלוס שתרגם: אם עינא דסהדיא נפלת עלוהי, לקח לו שטה אחרת, לומר שאם מצאוהו עדים קודם שבא בעל הבית, וכשבא בעל הבית נגדו, התרו בו, שלא יהרגהו, דמים לו, חייב עליו אם הרגו, שאחר שיש רואים לו, אין הגנב הזה בא על עסקי נפשות, ולא יהרוג את בעל הממון.

20 וְכִי־יִכֶּה אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ אוֹ אֶת־אִמּוֹתָיו בְּשֵׁבֶט וּמַת תַּזְזוֹת יָדוֹ זָקָם יִזְקָם: 21 אֶךְ אִם־יֹאמֵר אוֹ יוֹמִים יִלְמַד לֹא יָקָם כִּי כִסְפוֹ הוּא: ס 22 וְכִי־יִנְצֵוּ אַנְשִׁים וְנִנְצְוּ אִשָּׁה הָרָה וַיֵּצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אֶסוֹן עָלָיו יֵעָשֶׂה כְּאֶשֶׁר יִשִּׁית עָלָיו בְּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בַּפְּלִילִים: 23 וְאִם־אֶסוֹן יִהְיֶה וְנָתַתָּה לְנַפְשׁוֹ תַּזְזוֹת נַפְשׁוֹ: 24 עֵין תַּזְזוֹת עֵין עֵין תַּזְזוֹת שֵׁן יָד תַּזְזוֹת יָד רֶגֶל תַּזְזוֹת רֶגֶל: 25 כְּנִיָּה תַּזְזוֹת כְּנִיָּה פָּצַע תַּזְזוֹת פָּצַע זַבּוּרָה תַּזְזוֹת זַבּוּרָה: ס 26 וְכִי־יִכֶּה אִישׁ אֶת־עֵין עַבְדּוֹ אוֹ־אֶת־עֵין אִמּוֹתָיו וְשִׁוְזָתָה לְזַנְפְּשֵׁי יַעֲלֹזְזוּ תַּזְזוֹת עֵינוֹ: 27 וְאִם־שֵׁן עַבְדּוֹ אוֹ־שֵׁן אִמּוֹתָיו יַפִּיל לְזַנְפְּשֵׁי יַעֲלֹזְזוּ תַּזְזוֹת עֵינוֹ:

28 וְכִי־יִנְצֵוּ שׂוֹר אֶת־אִישׁ אוֹ אֶת־אִשָּׁה וּמַת סָקוּל יִסְקַל הַשׂוֹר וְלֹא יֵאָכַל אֶת־בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשׂוֹר זָקִי: 29 וְאִם שׂוֹר נִנְצֵוּ הוּא מִתְמַלֵּךְ שְׁלֵטָם וְהוֹעֵד בְּבַעֲלָיו וְלֹא יִשְׁמָרְנוּ וְהַמִּית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשׂוֹר יִסְקַל וְגַם־בְּעַלָיו יוּמַת: 30 אִם־כִּפֶּר יוֹשֵׁת עָלָיו וְנָתַן פְּדִין נַפְשׁוֹ כִּכְל אֲשֶׁר־יוֹשֵׁת עָלָיו: 31 אוֹ־בֶן יִנְצֵוּ אוֹ־בַת יִנְצֵוּ כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יַעֲשֶׂה לּוֹ: 22 אִם־עֶבֶד יִנְצֵוּ הַשׂוֹר אוֹ אִמָּה כִּסְף | שְׁלֵשִׁים שֶׁקֶלִים יִתֵּן כְּאֵדָנָיו וְהַשׂוֹר יִסְקַל: ס 33 וְכִי־יַנְתִּיז אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי־יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר וְלֹא יִכְסֵנוּ וְנַפְלֵ־שָׂמָה שׂוֹר אוֹ זַמּוֹר: 34 בְּעַל הַבּוֹר יִשְׁלֹם כִּסְף יָשִׁיב לְבַעֲלָיו וְהַמַּת יִהְיֶה־לוֹ: ס 35 וְכִי־יִגַּף שׂוֹר־אִישׁ אֶת־שׂוֹר רֵעֵהוּ וּמַת וּמָכְרוּ אֶת־הַשׂוֹר הַזֶּה וְנִצְוָה אֶת־כִּסְפוֹ וְגַם אֶת־הַמַּת יִנְצֹזְזוּ: 36 אוֹ זֹדַע כִּי שׂוֹר נִנְצֵוּ הוּא מִתְמַלֵּךְ שְׁלֵטָם וְלֹא יִשְׁמָרְנוּ בְּעַלָיו שְׁלֵטָם שׂוֹר תַּזְזוֹת הַשׂוֹר וְהַמַּת יִהְיֶה־לוֹ: ס 37 כִּי יִנְצֵב־אִישׁ שׂוֹר אוֹ־שֵׁה וּטְבֹחוֹ אוֹ מָכְרוּ זַמְשֵׁה בְּקֶר יִשְׁלֹם תַּזְזוֹת הַשׂוֹר וְאֶרְבַּע־צֵאן תַּזְזוֹת הַשֵּׁה:

22.1 אִם־בְּמִזְזַחְתֶּרֶת יִמְצֵא הַגָּב וְהִכָּה וּמַת אִין לּוֹ דָּמִים: 2 אִם־זָרְזָה הַשְּׁמִשׁ עָלָיו דָּמִים לּוֹ שְׁלֵטָם יִשְׁלֹם אִם־אִין לּוֹ וְנִמְכַר בַּגָּבְתוֹ: 3 אִם־הִמְצֵא תִמְצֵא בְּיָדוֹ הַגָּבְתָה מִשׂוֹר עַד־זַמּוֹר עַד־שֵׁה זָזִים שְׁנַיִם יִשְׁלֹם: ס

20. And if a man strikes his servant, or his maid, with a rod, and he dies under his hand; he shall be surely punished. 21. However, if he survives a day or two, he shall not be punished, for he is his money. 22. If men quarrel, and hurt a pregnant woman, so that her fruit depart from her, and yet no further harm follows; he shall be surely punished, according to what the woman's husband will lay upon him; and he shall pay as the judges determine. 23. And if any further harm follows, then you shall give life for life, 24. Eye for eye, tooth for tooth, hand for hand, foot for foot, 25. Burning for burning, wound for wound, bruise for bruise. 26. And if a man strikes the eye of his servant, or the eye of his maid, and destroys it; he shall let him go free for his eye's sake. 27. And if he strikes out his manservant's tooth, or his maidservant's tooth; he shall let him go free for his tooth's sake. 28. If an ox gores a man or a woman, that they die; then the ox shall be surely stoned, and his flesh shall not be eaten; but the owner of the ox shall be acquitted. 29. But if the ox was wont to gore with its horn in times past, and its owner had been warned, and he has not kept it in, but it has killed a man or a woman; the ox shall be stoned, and its owner also shall be put to death. 30. If ransom be laid on him, then he shall give for the redemption of his life whatever is laid upon him. 31. Whether it has gored a son, or has gored a daughter, according to this judgment shall it be done to it. 32. If the ox shall gore a manservant or a maidservant; he shall give to their master thirty shekels of silver, and the ox shall be stoned. 33. And if a man shall open a pit, or if a man shall dig a pit, and not cover it, and an ox or an ass falls in it; 34. The owner of the pit shall make it good, and give money to its owner; and the dead beast shall be his. 35. And if one man's ox hurts another's, that he die; then they shall sell the live ox, and divide its money; and the dead ox also they shall divide. 36. Or if it is known that the ox used to gore in times past, and its owner has not kept it in; he shall surely pay ox for ox; and the dead shall be his own. 37. If a man shall steal an ox, or a sheep, and kill it, or sell it; he shall restore five oxen for an ox, and four sheep for a sheep. **22**1. If a thief is found breaking in, and he is struck so that he dies, there shall no blood be shed for him. 2. If the sun has risen upon him, there shall be blood shed for him; for he should make full restitution; if he has nothing, then he shall be sold for his theft. 3. If the theft be at all found in his hand alive, whether it be ox, or ass, or sheep; he shall restore double.